

Plannytt

Nr.1/2009 UTGITT AV MILJØVERNDEPARTEMENTET

Tema: Ny lov

Planforskrift

side 4

Veiledning

Plan- og bygningsloven

side 8

Barn og unge

side 10

Klima- og energiplanlegging

side 24

Tema: Miljøvennlig byutvikling

Framtiden er lys

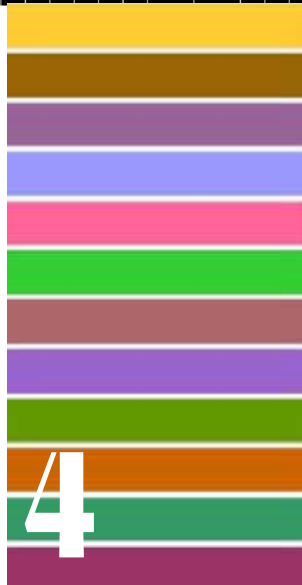
side 18

Framtidens byer

side 26

Innhold i dette nummeret

4 NY KART- OG PLANFORSKRIFT

10 NY PLANDEL AV PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

12 TEMAVEILEDER: BARN OG UNGE

16 PLANFORUM I HORDALAND

12 BYGGESAKSDELEN

Ny kart- og planforskrift	4
Ny organisering av Planavdelingen i Miljøverndepartementet	7
Veiledning i forbindelse med iverksetting av ny plandel av plan- og bygningsloven	8
Temaveileder: Barn og unge	10
PLANSERIEN – et oppslagsverk for planleggere	11
Byggesaksdelen av plan- og bygningsloven – Hva skjer?	12
ByggSøk-plan - et verktøy for utarbeiding av reguleringsforslag.	14
Regionalt planforum med lang tradisjon i Hordaland	16
Framtiden er LYS	18
Dynamisk lys i Hammerfest	20
Aktuelle lovarbeider for planleggere	23
Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene	24
Framtidens byer er på god vei	26
Lokalisering av statlige virksomheter	28
Ressurskommuner for universell utforming stevner videre	30
Nytt om Universell utforming	31
Livskraftige kommuner - nettverksarbeid styrker evne til miljø- og samfunnsutvikling	34
Innsigelsessaker	36

Utgiver: Miljøverndepartementet
Avdeling for regional planlegging

Flere eksemplarer av denne publikasjonen kan bestilles fra:
Statens forurensningstilsyn (SFT)
Telefon 22 57 34 00
Telefaks 22 67 67 06
Epost: bestilling@sft.no

Ansvarlig redaktør: eksp. sjef Jarle Jensen
Redaksjon: Jan Hausken, Bjørn Casper Horgen,
Hans Jacob Neumann.

Produksjon: Ligatur AS • www.ligatur.no
Opplag: 5500

Trykk: GRØSET™
Denne trykksak er produsert etter miljøstandardene ISO 14001, EMAS og Svanemerket. Produksjonen er klimanøytral, CO₂-utslippet er kompensert.

Der ikke annet er oppgitt er fotos tatt av MD ansatte/hentet i egen fotobase.

Publikasjonen finnes også på internett:
www.planlegging.no

Denne publikasjonen er trykt på Cyclus Print

Nr. 1/2009
ISSN 1502-1467
T-1479

18

FRAMTIDEN ER LYS

20

DYNAMISK LYS I HAMMERFEST

24

STATLIG PLANRETNINGSLINJE

26

FRAMTIDENS BYER

34

LIVSKRAFTIGE KOMMUNER

Det store planløftet

Vi er i gang! For snart et halvt år siden ble plandelen av plan- og bygningsloven iverksatt, og hundrevis av planprosesser er nå i gang etter den nye loven. Miljøverndepartementets planavdeling har gjennomført omfattende runder med opplæringskonferanser, og har deltatt på en stor mengde kurs og møter i privat eller offentlig regi. Jeg vil likevel her framheve den store innsatsen fra fylkeskommuner og fylkesmenn, som har hovedansvaret for veiledning og oppfølging av kommunene. Grepet med å utpeke "opplæringsteam" var riktig. I mange fylker har dette ført til mer systematisk samarbeid om planveiledningen til kommunene. Uten sterke faglige kompetansemiljøer rundt i fylkene, vil det ikke være mulig å oppnå det vi vil med loven – en bedre planpraksis.

Kommunene har fått mange nye verktøy gjennom den nye plan- og bygningsloven. Jeg vil særlige framheve den kommunale planstrategien, som alle kommuner skal lage i 2012. Den gir alle kommunestyre utfordringen å stake ut kursen framover for kommunen – for samfunnsutviklingen, langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, og klimapolitikk, sektorens virksomhet og planbehov. Samtidig skal alle landets fylkesting stake ut kursen i regionale planstrategier, der de skal prioritere fylkets utviklingsoppgaver, politiske prioriteringer og drift. Tenk det – samtlige fylkes- og kommunepolitikere skal tenke framtidvisjoner og politiske prioriteringer samtidig – og være målrettet i forhold til sine planoppgaver og prioriteringer.

Staten har et viktig ansvar for å samordne og tydeliggjøre forventningene til kommuner og fylker i denne prosessen. Vi hører stadig at staten spriker i alle retninger, og at kommunene ikke gis noen reell handlefrihet. Hver for seg viktige nasjonale mål kan støte mot andre, for eksempel miljømål mot næringsutvikling, eller jordvern mot byfortetting. Miljøverndepartementet skal lede arbeidet med å få til en bedre prioritering og samordning, som grunnlag for å endre kursen mot en mer bærekraftig utvikling. Det skjer gjennom regjeringens Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som skal legges fram innen sommeren 2011.

Departementet er i gang med å forberede veiledning og prosesser for både planstrategiene og Nasjonale forventninger. I en nasjonal utviklingsring henter vi inn erfaringer fra Oppland, Trøndelagsfylkene og Buskerud i arbeidet med regionale planstrategier. Mange kommuner er også i gang – for eksempel Vågå, Nordre Land, Harstad, Vefsn, Trondheim og Kongsvinger. Felles for dem alle er at det legges grunnlag for gode, politiske debatter om framtida – og at prosessene gir lokalt engasjement. Vi vet at flere kommuner er i startgropa, og til sammen vil vi få et godt erfaringsgrunnlag før alle de nyvalgte kommune- og fylkespolitikere skal kjøre strategiprosesser i 2012.

Planstrategien gir oss muligheter til en bred politisk diskusjon om hva vi mener med et mer bærekraftig Norge, i alle deler av landet. Det kreves ressurser og kompetanse, men det er også i stor grad spørsmål om prioritering og vilje. Statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner må samvirke – og næringsliv, organisasjoner og befolkning må med. Prosjektene Framtidens byer og Livskraftige kommuner, og kommuner og fylker som alt er i gang med å prøve ut redskapet, vil gi oss nyttige erfaringer. Klimautfordringene vil være premissgiver – og må løftes ned til de nære forholdene, fra sykkelvegen til søppellanlegget.

Vi er alt i gang med det store planløftet.

Erik Solheim

Erik Solheim
miljø- og utviklingsminister

Ny forskrift om kart, stedfestet informasjon, arealformål og kommunalt planregister (kart- og planforskriften) ble satt i kraft samtidig med den nye plan- og bygningsloven 1. juli 2009. Forskriften er dels en videreføring av en del bestemmelser om kart m.v. i den gamle kartforskriften fra 2004, men inneholder også helt nye bestemmelser som stiller relativt spesifikke krav til fremstilling av arealplan og kommunalt planregister.

Ny kart- og planforskrift

En rød tråd i forskriften er at det skal være enkelt å finne fram til planinformasjon og at den skal være ensartet.

Metoden man bruker for å oppnå dette er krav om at kommunen må følge standarder på nasjonalt nivå. Dette gjelder både innholdet i det offentlige kartgrunnlaget, fremstilling av arealplan og innholdet i planregister. Kommunens muligheter for lokale "tilpasninger" ved fremstilling av arealplan er betydelig innsnevret som følge av de nye reglene.

Som følge av de nye kravene til arealplan, har Statens kartverk utgitt en ny SOSI standard for arealplan (versjon 4.1) som møter de nye kravene. Programvare-

leverandørene forutsettes å følge opp standarden med nødvendige endringer i dataverktøyene som arealplanleggere benytter i sitt arbeid.

Siden kravene til tegneregler, innhold og oppbyggingen av digitalt planregister er relativt detaljerte og av mer teknisk art, er kravene inntatt i en egen nasjonal produktspesifikasjon utgitt av Miljøverndepartementet. Denne er tilgjengelig på Internett sammen med annet veiledningsstoff til forskriften på departementet hjemmeside her: <http://www.regjeringen.no/kartforskriften>. Siden kan også nås fra www.planlegging.no

Nytt i forskriften:

- Flere nye underformål og hensynssoner til bruk i kommuneplanens arealdel og reguleringsplan.
- Formalisering av vertikalnivåer som kan brukes i plan.
- Nye tegneregler for arealplan; dvs. farger, skraver og symboler. Andre tegneregler skal ikke benyttes.

Kommunen har fått hjemmel til å kunne pålegge private forslagsstillere å levere digital arealplan fremstilt i henhold til SOSI-standard.

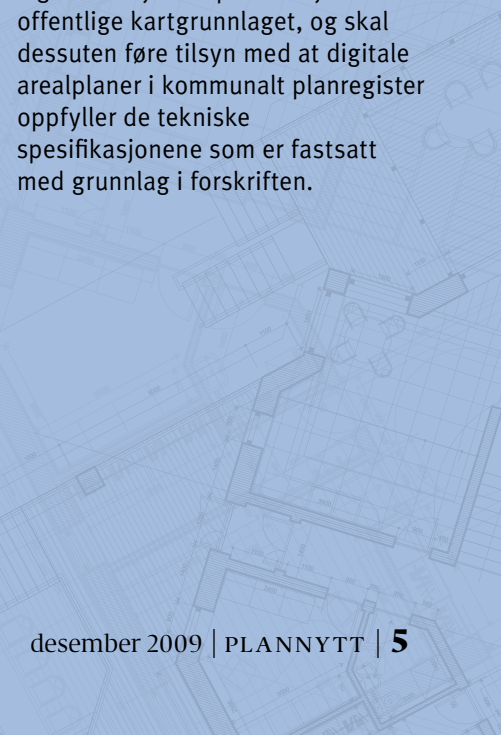
Utfyller lovens krav om etablering av planregister i alle kommuner og fastsetter hva et slikt register minimum skal inneholde.

Informasjon fra planregister skal være tilgjengelig for publikum på Internett.

Informasjon fra digitalt planregisteret skal inngå i den nasjonale geografiske infrastrukturen (Norge digitalt).

Ny datamodell for digitalt planregister (SOSI-basert), som forutsetter koblinger til både kommunens arkiv og fagdatabaser.

Statens kartverk har ansvar for å lage en nasjonal spesifisering for det offentlige kartgrunnlaget, og skal dessuten føre tilsyn med at digitale arealplaner i kommunalt planregister oppfyller de tekniske spesifiseringene som er fastsatt med grunnlag i forskriften.

TEGNFORKLARING		PBL §.. REGULERINGSPLAN	
BEBYGGELSE OG ANLEGG (PBL §., nr 1)		BRUK OG VERN AV Sjø OG VASSDRAG (PBL §., nr. 6)	
	Boligbebyggelse		Farleder
	Boligbebyggelse-konsentrert småhusbebyggelse		Småbåthavn
	Fritidsbebyggelse		Fritidsområde i sjø og vassdrag
	Fritidsbebyggelse-frittliggende		Småbåtanlegg i sjø og vassdrag
	Kjøpesenter		Småbåtanlegg i sjø og vassdrag med tilhørende strandsone
	Offentlig eller privat tjenesteyting		Badeområde
	Forsamlingslokale	HENSYNSONER (PBL §.,)	
	Bensinstasjon/Vegserviceanlegg		Brann-/Eksplosjonsfare
	Andre idrettsanlegg		Båndlegging etter lov om kulturminner
	Energianlegg		Hensyn fritidstliv
	Renovasjonsanlegg		Fornyelse
	Parsellhage		Krav vedrørende infrastruktur
	Kombinert bebyggelse og anleggsmål		Frisikt
SAMFERDSELSANLEGG OG TEKNISK INFRASTRUKTUR (PBL §., nr. 2)			Andre støysoner
	Veg	LINJESYMBOLER	
	Gang-/sykkelvog		Regulert tomtegrense
	Annen veggrunn - grentareal		Bygg, kulturminner, mm som skal bevares
	Kollektivholdeplass		Byggegrense
	Parkeringsplasser		Planlagt bebyggelse
GRØNNSTRUKTUR (PBL §., 1. nr. 3)			Regulert senterlinje
	Friområde		Frisiktlinje
	Badeplass/-område		Regulert kant kjørebane
FORSVARET (PBL §., nr. 4)			Tunnel
	Ulike typer militære formål		Målelinje
LNFR OMRÅDER (PBL §., nr. 5)			RpAngittHensynGrense
	Naturvern		RpFareGrense
			RpBåndleggingGrense
			RpGjennomføringGrense
			RpInfrastrukturGrense
			RpSikringGrense
			RpStøyGrense

Forskriften fastsetter relativt omfattende krav til innholdet i et kommunalt planregister. Publikum skal der kunne søke og finne all nødvendig planinformasjon, enten som hele planer eller som informasjon om plansituasjonen på en særskilt angitt eiendom. Det skal være enkelt kunne laste ned informasjonen, sammenstille den og bruke den sammen med annen elektronisk informasjon. Det er også et viktig siktemål at man på nasjonalt nivå skal kunne fremstille bedre statistikk over plansituasjonen i kommunene, med nøyaktige tall for eksempel over arealer lagt ut til ulike arealbruksformål. For at man statistisk skal kunne måle endringer over tid, stilles det krav om at kommunen etablerer årssett av

innholdet i planregisteret. For å kunne håndtere kommunenes planinformasjon på et nasjonalt nivå i statistisk sammenheng, må de nødvendigvis ha en unik identifikator. Det er derfor innført krav om at alle statlige, regionale og kommunale arealplaner skal ha en såkalt nasjonal arealplan-ID i tillegg til navn.

Selv om forskriftens krav til innhold bare gjelder nye arealplaner, regner Miljøvern-departementet med at de fleste kommunene også vil legge eldre planer inn i registeret. Datamodellen for digitalt planregister er utviklet med tanke på at kommunen på frivillig basis kan velge å legge inn planer både i raster- og vektorformat.

Formål	Kode-Kp	Eksisterende arealformål		Framtidig arealformål	
		Fargekode (Hex) (RGB)	Fargekode (Hex) (RGB)	Fargekode (Hex) (RGB)	Fargekode (Hex) (RGB)
1. Bebyggelse og anlegg	(1000)				
Bebyggelse og anlegg	1001		FFCC00 255-204-0		
Boligbebyggelse	1110		FFFF99 255-255-153		
Fritidsbebyggelse	1120		FFCC66 255-204-102		
Sentralfomål	1130		CC9900 204-153-0		
Kjøpesoner	1140		CC99CC 204-153-204		
Forærringer	1150		CCCCFF 204-204-255		
Tjenesteyting	1160		FF9999 255-153-153		
Fritids- og turistformål	1170		33FF66 51-255-102		
Håstidtfutvinning	1200		CC9999 204-153-153		
Næringsvirksomhet	1300		CC99FF 204-153-255		
Ikkertsonlegg	1400		99CC00 153-204-0		
Andre typer nærmere angitt bebyggelse og anlegg	1500		FF9933 255-153-51		
Uteoppholdsareal	1600		66CC99 102-204-153		
Grav og smelkand	1700		CC6699 204-102-153		
Kombinert bebyggelse og anleggsformål	1800		FFCC00 FFFF99 255-204-0 255-255-255		

De nye tegnereglene for arealplaner

Som følge av at den nye plan- og bygningsloven stiller opp nye arealformål, underformål og hensynssoner, har det vært nødvendig å utarbeide et helt nytt sett med tegneregler. Disse er utarbeidet i nært samarbeid mellom Miljøverndepartementet, kommuner og private konsulentfirmaer. Det har vært lagt vekt på å bruke såkalte "web-sikre" farger, siden nærest all fremstilling av arealplan nå skjer digitalt og plandata skal være tilgjengelig for allmennheten på Internett. Man har forsøkt å gjenbruke farger fra det gamle systemet, men dette har ikke lyktes hele veien. Bakgrunnen for det er rett og slett knapphet på anvendelige fargevarianter.

Ettersom alle kommuner er forpliktet til å bruke tegnereglene, er det lagt vekt på at de tilfredsstillende behovene både for de minste og største kommunene. Det har ikke vært mulig å imøtekomme alle ønsker. Mange kommuner har ønsket flere underformål og mulighet for større grad av detaljering på kommuneplan-nivå enn det departementet har funnet å kunne godta. Departementet har i denne sammenheng lagt vekt på at den nye plan- og bygningsloven forutsetter en mindre detaljering på kommuneplan-nivået enn hva som mange steder har vært praksis frem til nå og at arealformålene og hensynssonene bør suppleres med bestemmelser innenfor lovens rammer for å tydeliggjøre bruken. Ytterligere underdeling eller presisering av arealformål kan i reguleringsplan dessuten gjøres med bestemmelser.

Det forutsettes at regional planfremstilling baserer seg på de arealformålene og hensynssonene som gjelder for kommuneplanens arealdel.

Planregisteret skal inneholde følgende informasjon:

- Alle endelig vedtatte arealplaner som gjelder i kommunen.
- Endringer til planer.
- Dokumentasjon for vedtatte mindre endringer i arealplan.
- Alle dispensasjoner, hvorav noen nærmere fastsatte typer dispensasjoner skal være stedfestet med koordinater.
- Vedtatte midlertidige forbud mot tiltak.
- Planforslag.
- Opplysninger om innsigelser til og klager på arealplaner, eventuelt at det er vedtatt utsatt iverksetting av klage.

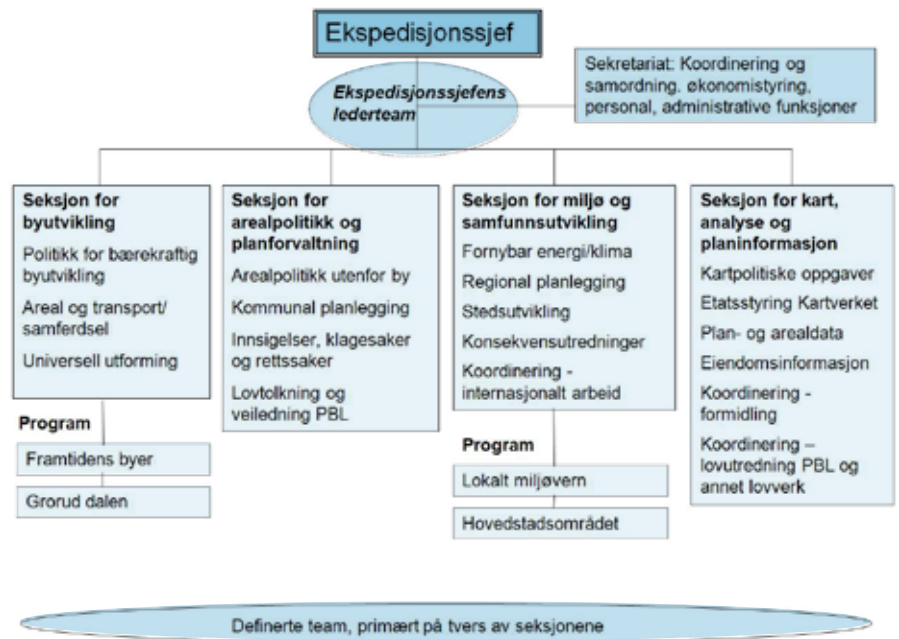

Kontaktperson:
magnar.danielsen@md.dep.no
Seksjon for kart, analyse og planinformasjon

organisering av Planavdelingen i Miljøverndepartementet

Fra 1.oktober i år har Miljøverndepartementets avdeling for regional planlegging (P-avdelingen) fått en ny struktur, etter at vi har gjennomgått organisasjonen og oppgavene våre. Målet har vært å skape en mer robust organisasjonsform for avdelingen. Dermed håper vi å sikre effektiv og kvalitetsmessig god utførelse av oppgavene, samt ryddig og god samhandling internt og i relasjon til viktige aktører eksternt. I tillegg håper vi at omleggingen vil styrke systematisk og offensiv formidling av resultater, kreativitet og vår evne til fremtidig fornyelse.

Avdelingen består nå som før av fire seksjoner, men med en annen inndeling enn tidligere. Det er blitt etablert en ny seksjon for miljø og samfunnsutvikling (MOS) med ansvar for fornybar energi/klima, regional planlegging, stedsutvikling, konsekvensutredninger, koordinering av internasjonalt arbeid, og prosjektene lokalt miljøvern og hovedstadsområdet.

Arbeidet med bærekraftig byutvikling har blitt klarere avgrenset ved at ansvar for byutvikling og programmene Framtidens byer og Miljøsonene

Groruddalen nå faller inn under seksjon for byutvikling (BY). Seksjonens ansvarsområder er ellers politikk for bærekraftig byutvikling, areal og transport/samferdsel og universell utforming.

Den nye seksjon for kart, analyse og planinformasjon (KAP) har ansvar for kartpolitiske oppgaver, etatsstyring av Statens Kartverk, plan- og arealdata, eiendomsinformasjon, formidling og koordinering av lovutredning knyttet til PBL og annet lovverk.

Mestparten av arbeidet fra den tidligere kommunalseksjonen vil bli videreført i seksjon for arealpolitikk og planforvaltning (SAP) med ansvar for arealpolitikk utenfor by, kommunal planlegging, innsigelsaker, klagesaker og rettsaker, lovtolking og veiledning knyttet til PBL.

Kontaktperson:
jarle.jensen@md.dep.no
Planavdelingen

Ny plandel av plan- og bygningsloven ble vedtatt av Stortinget i juni 2008 og satt i kraft fra 1. juli 2009. Både lovstruktur og lovens bestemmelser er vesentlig endret fra loven av 1985, selv om hovedtrekkene i plansystemet er videreført. Departementet har holdt konferanser for «opplæringsteam» for fylkesmenn og fylkeskommuner våren 2009. På konferansene ble hele plandelen av loven gjennomgått og kommentert.

Veiledning i forbindelse med iverksetting av

ny plandel av plan- og bygningsloven

Alle fylker har hatt en eller flere konferanser for kommunene i sitt fylke om de nye planbestemmelsene – de fleste våren 2009. Konferansene har som regel vært et samarbeid mellom fylkesmannen, fylkeskommunen og KS og ble gjennomført med økonomisk støtte fra Miljøverndepartementet. Departementet har i tillegg deltatt på en rekke andre konferanser og arrangement med informasjon om den nye loven.

Departementet vil holde videre kontakt med fylkene i arbeidet med å formidle den informasjonen som trengs for at kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide de gode planene som den nye loven legger til rette for.

Veiledere på Internett

Miljøverndepartementet har det siste året gitt ut en rekke forskjellige veiledere i forbindelse med iverksetting av ny plan- og bygningslov. Disse oppdateres, suppleres og eventuelt utvides etter hvert. Det er vår policy at vi ikke skal trykke mer enn nødvendig på papir.

- Ikraftsettingsrundskrivet har en gjennomgang av de viktigste bestemmelsene. Det inneholder lovteksten som gjelder inntil byggesaksdelen blir satt i kraft (1. juli 2010) sammen med lovteksten og forskriften om samvirke mellom ny plandel og gjeldende byggesaksdel.

- Kortveilederen "Planlegging etter plan- og bygningsloven" gir en introduksjon til plansystemet og viser hovedtrekkene i planleggingen og planprosessene. Målgruppe for denne er folkevalgte og andre som trenger en rask og enkel innføring i planlegging. Den finnes både i PDF utgave på Internett og i trykket utgave som kan bestilles hos Statens forurensningstilsyn på e-post: bestilling@sft.no.
- Lovkommentaren går i dybden og kommenterer og presiserer de enkelte lovbestemmelsene. Målgruppe er dem som jobber med planlegging i det daglige og veilederen har juridisk karakter. Lovkommentaren finnes i samlet utgave på PDF format og som vanlige nettsider sortert etter kapittel og paragrafer.
- Temaveilederne gir en introduksjon til planlegging etter Plan- og bygningsloven i forhold til bestemte tema. Til nå er det gitt ut temaveiledere om universell utforming, samfunnsikkerhet og reindrift. De neste i rekken er blant annet arealformål grønnstruktur, hensynssoner etter § 11 – 8 c., barn og unge, energi-anlegg og kulturminner.
- I tillegg skal det publiseres en ny utgave av "Plan og kart etter plan- og bygningsloven" som er en praktisk rettet veileder for utarbeiding av planer etter plan- og bygningsloven. Denne veilederen må sees i sammenheng med veileder til kartforskriften, tegneregler og SOSI for plankartet som alt ligger tilgjengelig på Miljøvern-departementets internettsider på www.planlegging.no.

Veilederne skal suppleres med planeksemplere med arealformål, hensynssoner, bestemmelser og retningslinjer; og linker til gode reelle planer.

I tillegg til dette har vi opprettet en "spørsmål og svar side" som tar opp forskjellige problemstillinger og er sortert etter oppbyggingen av loven. Denne vil utvides etter hvert som Planavdelingen får inn spørsmål som er av allmenn interesse. Spørsmålene anonymiseres.

Kontaktpersoner:
hans.jacob.neumann@md.dep.no
jan.hausken@md.dep.no
 Seksjon for kart, analyse og planinformasjon

Temaveileder: Barn og unge

planlegging etter plan- og bygningsloven

Gode oppvekstvilkår for barn og unge er viktig for samfunnet. Satsing på barn og unge kan ha stor forebyggende effekt. Å planlegge for et samfunn med trygge oppvekstmiljø som har gode møtesteder, muligheter for lek, og aktivitetsfremmende omgivelser er derfor noe av det viktigste vi kan gjøre.

I ny plan – og bygningslov som trådte i kraft 1.juli i år, er hensynet til barn og unges oppvekstvilkår styrket i planleggingen. Kommunene gis bla et særskilt ansvar for at det tilrettelegges for medvirkning slik at barn og unge kan delta i planleggingen. Det går også frem at alle som fremmer planer, offentlige myndigheter eller private, skal sørge for aktiv medvirkning i planprosessene.

Det fremgår av ny lov at kommunestyret skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen. Bestemmelsen presiserer at ansvaret også gjelder i forhold til unges interesser (nytt). Denne bestemmelsen erstatter bestemmelsen om at kommunene skal utpeke en tjenestemann som skal ivareta barn og unges interesser.

Miljøverndepartementet gir i disse dager ut en temaveileder som viser hva som er nytt og hvordan man gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven kan ivareta barn og unges interesser. Veilederen vil blant annet presentere noen modeller for hvordan denne særskilte ordningen kan være.

Kontaktperson:
hilde.moe@md.dep.no

PLANSERIEN – et oppslagsverk for planleggere

Norsk Byggtjeneste AS er Norges største formidler av byggeregler og byggevaredata, og utgir bl.a.

PLANSERIEN,
BYGGENORMSERIEN,
GRUNNPAKKE REGELVERK og
PBL FOR PRAKTIKERE.

PLANSERIEN, som ble første gang utgitt i 1986, er et oppslagsverk for alle som utfører oppgaver med arealplanlegging og ressursforvaltning, og er beregnet for planleggere og saksbehandlere i offentlig sektor samt private konsulenter i tillegg til undervisning. Lovkommentarene utarbeides av en egen redaktørgruppe med høy faglig kompetanse og som jobber kontinuerlig med kommentarer til nye lover og nødvendige oppdateringer.

I PLANSERIEN finnes kommentarer og emneord til de paragrafene i plan- og bygningsloven som berører de ulike sektorlovene for arealplanlegging. Emnebehandlingen skiller seg fra vanlig juridisk litteratur både ved sin enklere språkform og ved sin orientering mot konkrete problemer. I siste utsendelse var det kommentarer til den nye plandelen til plan- og bygningsloven hvor det i år er kommentarer til bl.a. offentleglova og naturmangfoldloven.

I tillegg til informasjon og aktuelle emner har vi kommentarer til følgende lover:

Akvakulturloven
Ekspropriasjonserstatningslova
Forurensningsloven
Forvaltningsloven
Havne- og farvannsloven
Jordloven
Kommuneloven
Konsesjonsloven
Kulturminneloven
Naturmangfoldloven
Offentleglova
Oreigningsloven
Plan- og bygningsloven
Skjønnsloven
Skogbruksloven
Vannressursloven
Vassdragsreguleringsloven
Vegloven

Planserien kan bestilles som et abonnement enten i papir eller på Internett, eventuelt i en kombinasjon. For mer informasjon eller bestilling, ta kontakt med Kjetil Pedersen på e-post kpe@byggtjeneste.no eller ring 23 11 44 22.

I neste nummer av Plannytt kommer omtale av oppslagsverket PBL FOR PRAKTIKERE

Byggesaksdelen av plan- og bygningsloven ble vedtatt av Stortinget i april 2009. Inntil det siste var det debatt om blant annet nye regler om kontroll, nytt gebyr for overtredelse av ulovligheter, og om behovet for kraftigere virkemidler for å kunne gi pålegg om utbedring av eksisterende bygg, særlig dersom de er bevaringsverdige.

Byggesaksdelen av plan- og bygningsloven – **Hva skjer?**

mfattende forskriftsforslag både om byggesaksbehandling og om tekniske krav har vært sendt på høring. Høringsfristene er nå ute og nye forskrifter ventes vedtatt på vårparten. Byggesaksdelen av loven med nye forskrifter skal etter planen tre i kraft sommeren 2010.

Ved utarbeidelsen av ny lov ble det foretatt en fullstendig gjennomgang av hele byggesaksdelen, først ved Bygningslovutvalgets to utredninger (Mer effektiv byggesaksbehandling I og II, hhv. NOU 2003: 24 og NOU 2005: 12), og deretter ved Ot.prp. nr. 45 2007-2008). Mye av det innholdsmessige er videreført, men loven har fått en ny og mer moderne og brukervennlig struktur, og det er foretatt justeringer, utfyllinger og presiseringer på bakgrunn av praksis og diskusjoner i utredningsarbeidet. På noen punkter er det likevel gjort vesentlige endringer. Ikke minst blir kravet om universell utforming nå fremhevet.

Søknadspliktige tiltak

Ordningen med "meldingssaker" er nå opphevet, og de tidligere meldingssakene er omgjort til søknadspliktige tiltak. Det går likevel et skille mellom de tiltakene som krever ansvarlige foretak (som i hovedsak tilsvarende tidligere søknadspliktige tiltak), og de tiltakene som ikke krever det, men der tiltakshaver selv kan ha ansvaret (som i hovedsak tilsvarende tidligere meldingssakene). Forskjellen mellom gamle og nye regler blir dermed ikke så stor, men arealgrensen for sakene uten krav om ansvarlige foretak er foreslått hevet (til 100 m²). For saksbehandlingsreglene er det ikke så store endringer, men det er innført noen flere tidsfrister, bl a på 12 uker for fylkesmannens avgjørelse i klagesaker. Det stilles også større krav til at det skal utferdiges ferdigattest, og kommunen får noe bedre tid til å vurdere ferdigstillelsen. Det skal også utarbeides en gjennomføringsplan for tiltaket, noe som gjør at kommunene får bedre oversikt over ansvarsforhol-

dene, ikke minst som grunnlag for tilsyn, og som gjør at en del annen dokumentasjon ikke lenger trenger å sendes inn til kommunen.

Uavhengig kontroll

Det settes nå sterkere krav på oppfølgingen av kvalitetskravene i byggene. En av de største endringene gjelder kontrollen i byggesaker. Dagens ordning med egenkontroll som alternativ til uavhengig kontroll har vært for lett å jukse med, og i stedet for egenkontroll skjerpes nå kravet til kvalitetssikring hos alle ansvarlige foretak, og det innføres obligatorisk uavhengig kontroll i tillegg. Denne uavhengige kontrollen skal gjennomføres på en del viktige og kritiske områder, og her går forskriftsforslaget ut på at kontrollen først og fremst skal gjelde fuktsikring for mindre tiltak, ettersom fuktskader kanskje er den skadetypen som er mest utbredt. For større tiltak er det først og fremst sikkerheten som står i fokus for kontroll, som geoteknikk (fare for

skred og utglidning) konstruksjonene (fare for sammenstøtning), og brann. Kommunene får også anledning til å kreve kontroll ut fra mer lokale forutsetninger, og kan på samme måte også unnta fra kravet om kontroll.

Overtredelsesgebyr

En annen viktig endring i oppfølging av kvalitetskravene er innføringen av et overtredelsesgebyr. Mens dagens sanksjoner etter plan- og bygningsloven er preventive, dvs. de kan unngås dersom pålegg oppfylles innen den fristen som gis, er overtredelsesgebyr noe som ilegges for overtredelser som allerede er skjedd. Det ligner derfor mer på straff, og er ansett som et nødvendig virkemiddel for å få bukt med ulovlig bygging og andre ulovligheter (som f.eks. riving). Gebyret kan ilegges av kommunen, og tilfaller kommunen.

Det blir stilt større krav til kommunenes tilsyn, bl.a. ved at tilsynet må planlegges, men kommunene kan selv

avgjøre innsats, organisering og ressursbruk. Ansvarsreglene blir videreført, men godkjenningsordningen for foretak blir endret, slik at det på ny blir innført godkjenningskoder, men i atskillig mindre omfang enn tidligere, og konsentrert om hovedarbeidsområder i byggevirksomheten. Oppfølgingen av foretakene skal skjerpes, både fra sentralt hold og fra kommunenes side.

Av de materielle kravene er som nevnt kravet til universell utforming det viktigste, ellers er det bare mindre endringer. Stortinget ba i tillegg om at det skal utarbeides forskrift som gir kommunene anledning til å gi pålegg om utbedring av eksisterende, verneverdige bygg. Slike forskrifter blir nå utarbeidet, og et utkast vil bli sendt på høring rundt årsskiftet.

Kontaktperson:
Egil-s.rasmussen@krd.dep.no
Bolig- og bygningsavdelingen, KRD

Plandelen av den nye plan- og bygningsloven ble vedtatt den 5. juni 2008 og er iverksatt 1. juli 2009. Med den fulgte også lanseringen av en ny oppdatert versjon 3.0 av ByggSøk-plan. Miljøverndepartementet er oppdragsgiver for prosjektet, og arbeidet ledes av Statens bygningstekniske etat i samarbeid med Statens kartverk, kommunene og BAE-næringen (bygg-, anlegg- og eiendomsnæringen).

ByggSøk-plan

- et verktøy for utarbeiding av reguleringsforslag.

ByggSøk-plan et digitalt verktøy som sikrer en ordnet fremgangsmåte i utarbeidelse av reguleringsforslag. På overordnet nivå er hensikten med ByggSøk-plan å etablere en standardisert form for dokumentflyt mot kommunen i private plansaker.

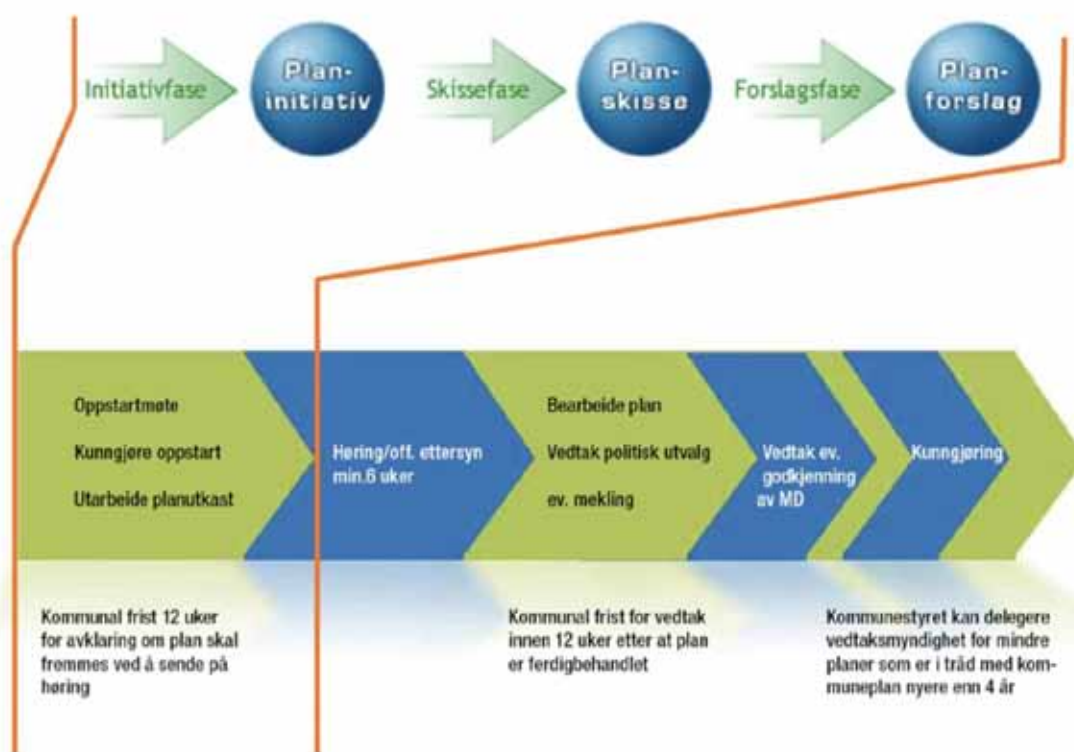
Som planleggingsmetode kan applikasjonen forstås som en digital operasjonalisering av den rasjonalistiske planleggings-tradisjon. Det betyr at hovedtrekkene i planprosessen er programmert på forhånd etter et fastlagt idealistisk, rasjonelt program, rettet mot definerte mål. Konkret betyr dette at ByggSøk-plan tilrettelegger for en systematisk registrering av data som gir vurderingskriterier for et gitt

areal med hensyn til egnethet for bruk og vern. Litt forenklet kan vi si at ByggSøk-plan gjengir den tradisjonelle planprosessen innhold i digital form. ByggSøk-plan tilbyr også hjelp og veiledning underveis i utarbeidelsen av planforslaget.

Forslagstillers praktiske opplevelse av applikasjonen, er at den gir prosessstøtte gjennom initiativ-, skisse- og forslagsfase, frem til et komplett kvalitetssikret planforslag, som dermed kan oversendes kommunen for beslutning om å legges ut til offentlig ettersyn.

ByggSøk-plan i planprosessen

I initiativfasen utarbeider forslagstiller et planinitiativ som danner utgangspunktet

for oppstartsmøtet hvor kommunen klar-
gjør viktige rammer og føringer for forslaget.
Gjennom utarbeidelse av kunngjørings-
annonsen og varsling av hjemmelshavere
innenfor og opp mot planområdet, rele-
vante myndigheter og interesseorganisasjo-
ner, sikres medvirkning fra berørte parter. I
skissefasen videreutvikles planforslaget,
innspillene fra berørte parter innarbeides,
inntil ferdig planforslag i forslagsfase over-
sendes kommunen til 1. gangsbehandling.
De tre fasene fanger opp det intellektuelle
og praktiske planarbeidets utvikling fra de
første skjematiske forenklede tankemodeller
til den endelige komplekse
helhetsløsningen.

Endringene i ny plan- og bygningslov
innebærer at følgende elementer har blitt
implementert i ByggSøk-plan versjon 3.0:

- Reguleringsplan – Områderegu-
lering/Detailregulering
- Planprogram/
Konsekvensutredninger
- Nye planfaglige temaer og priori-
tering av disse
- Samfunnsikkerhet, risiko og
sårbarhetsanalyser
- Nye arealformål og hensynsoner
- Nye utskrifter

Utskriftene kommer i 6 kategorier:

- Kunngjøring
- Varsel
- Liste over varslede parter
- Planbeskrivelse
- Reguleringsbestemmelser
- Faktaark

Dokumenter kan enten skrives ut på
papir fra ByggSøk-plan og sendes til
kommunen, eller sendes elektronisk til
kommunene med mottak og registre-
ring direkte i kommunens sakssystem.
Bruk av ByggSøk-plan bidrar til tidlig
dialog, og er en raskere vei til det
komplette kvalitetsikrede planforslag.
Med implementeringen av de nye
lovene foreligger det nå et fullt
operativt, brukervennlig produkt som
tilrettelegger for en mer effektiv
planprosess.

Kontaktperson:
Mikael Lye, e-post lye@be.no
Statens bygningstekniske etat

Heilt tilbake til nittitalet har Hordaland fylkeskommune invitert kommunar til Planforum. Kommunar som arbeider med ein kommuneplan eller kommunedelplan blir invitert til å drøfta planprogram og planutkast med eit samla regionalt nivå. Enkelt sagt har dette vore eit organ der eit samla regionalt nivå møter ein kommune som arbeider med ein kommuneplan eller kommunedelplan. Dei siste åra er også fylkesplanar og -delplanar tema i planforum. Regionalt planforum er nå formalisert i den nye plan- og bygningsloven.

Regionalt planforum

med lang tradisjon i Hordaland

Føremålet med planforum er gjensidig informasjon, kunnskapsformidling og rettleiing med sikte på å koma fram til felles forståing og felles mål. Slik kan ein unngå konflikhtar seinare i prosessen. Planforum er ikkje eit vedtaksorgan, men ein arena for diskurs. Det er heller ikkje ein opplæringsarena for regionalt og kommunalt nivå, det har vi andre tiltak for.

Planforum har vore gjenstand for fleire evalueringar og arbeidsforma har utvikla seg i takt med ynskjer og behov. Kvart år er det no ei årleg samling der ein

vurderer året som gjekk, tek opp utviklingstema og felles problemstillingar.

Fylkeskommunen organiserer møta, innkallar, leiar og skriv referat. Siste tysdag i kvar måned er sett av til Planforum, men ved behov kan det gjennomførast ekstramøte. Møteplan er lagt ut på nettsidene.

Inntil to ulike kommunar og opp til 3-4 planar kan blir drøfta på ei dags samling. Det er kommunen sitt behov som står i sentrum og kommunane får høve til å informera om planen innleiingsvis.

Deltakarane er representantar for kommunane både politisk, ofte ordførar, og administrativt, i nokre tilfelle har dei også med konsulentar. Frå regionalt nivå møter relevante sakshandsamarar for planen i dei ulike sektor organa, plankoordinator frå fylkesmannen og seksjonsleiar for plan i fylkeskommunen. Både utsending av materiell på førehand, lokalkunnskap både på regionalt nivå og i kommunane gjer at drøftingane vert skreddarsydd kommunen og mest mogeleg konkret i forhold til planstadiet.

Regionale sektororgan er i hovudsak dei organa som elles er aktive i arealplanlegging i kommunane. Det vil sei alle som har motsegnrett. Men det er også ynskjeleg at andre deltek når det er samfunnsplanlegging som er på dagsorden. Deltakinga er soleis fleksibel og normalt vil møta ha rundt 15 deltakarar.

Planforum har vore lite formalisert. Det er utarbeidd ein arbeidsmanual som omtalar arbeidsforma, men det er ikkje gjort formelle avtalar med institusjonane. I samband med lovfesting av planforum kan dette vera aktuelt

etter at det no er delegert frå fylkestinget til administrasjonen.

Drøftingane i planforum kan bli nokså konfliktretta og kommunane kan ofte sitja att med ei kjensle av motstand. Men dei kjem att og uttrykker at dette er nyttig. Eit godt teikn sett frå fylkesnivå er at planforum ofte har kø, men for kommunane sin del skulle vi helst vore utan.

Kontaktpersonar:
 Marit.Rodseth@post.hfk.no
 Hordaland fylkeskommune
 Eva Katrine Thaulle, e-post: ekt@fmho.no
 Fylkesmannen i Hordaland

Tema

:miljøvennlig stedsutvikling

Hammerfest har gjort det. Det samme har Steinkjer, Skien, Oslo, Tingvoll og en rekke andre kommuner: Satset på lys!

Framtiden er

LYS

Over hele landet satses det nå på god lysplanlegging og lysdesign for å skape miljøvennlige og attraktive byer og tettsteder. Riktig bruk av lys øker folks trivsel, trygghet og tilgjengelighet – og kan redusere energiforbruket betydelig. I følge Lyskultur – Norsk kunnskapssenter for lys, antas belysning å utgjøre hele 15-20% av totalt el-forbruk i Norge!

Lys var derfor hovedtema for årets Landskonferanse for stedsutvikling i Florø i høst, i regi av Miljøverndepartementet, Sogn og Fjordane fylkeskommune og Flora kommune. En rekke foredragsholdere fra inn- og utland var invitert for å spre sine erfaringer til over 100 kunnskapshungrige deltakere fra stat, fylker og kommuner. Innleggene fra konferansen finner du på www.stedsutvikling.no under aktuelt/landskonferansen.

Lysets betydning for våre sanseinntrykk

Over 70 % av sanseinntrykkene våre kommer inn gjennom øynene. Bruk av lysende kilder er derfor den mest effektive måten å ubevisst fange menneskets fokus på, som vi ofte ser som lysreklame. Vår romforståelse avhenger av hvordan lyset viser frem rommet, på samme måte som objekters form forklares av lys. Når øyet blendes fremstår omgivelsene rundt det blendende punktet som mørke.

Hvordan vi bruker lys når vi former stedene våre, betyr derfor svært mye for hvordan vi oppfatter og bruker dem. God belysning fremhever stedet og arkitekturen og kan gi stedet egen identitet - også etter mørkets frembrudd. God helhetlig lysdesign kan gi kvaliteter på en spennende måte og skaper en atmosfære som innbyr til opphold. Det gir også grunnlag for økt

Sentralskolen i Kongsvinger. Foto: Halvor Gudim

livskvalitet; byen eller tettstedet blir rett og slett mer innbydende og attraktiv gjennom estetisk design. Den blir også mer tilgjengelig gjennom økt lesbarhet og romforståelse. I tillegg viser erfaringer at bruk av god lysdesign øker folks trygghetsfølelse og reduserer kriminalitet.

Å skyte spurv med kanoner

I norske byer og tettsteder er lyssetting ofte basert på enkle og rimelige løsninger som skal sikre "nok" lys. Vi pøser på med watt og lumen, mens vi gjerne tenker mindre på kvaliteten på lyset og energiforbruket. Vårt største problem i offentlige rom er derfor blending og lysforurensing, kombinert med et alt for høyt energiforbruk. For mange kraftige lyskilder med dårlig lyskvalitet konkurrerer med hverandre, og biltrafikk er øverst i hierarkiet. Ved å fordele lyset bedre kan en senke energibruken kraftig og samtidig få stedet til å skinne stolt.

Lysplaner

Kommuner som ønsker å skape attraktive steder og redusere energiforbruket bør derfor ta lyssetting på alvor. En måte å gjøre det på er å lage en lysplan. Lysplanen bør blant annet inneholde en vurdering av hvordan eksisterende belysning fungerer, en forståelse av dagslysforholdene gjennom året, en oversikt over hvilke elementer som er unike eller på annen måte bør fremheves, samt tanker om hvordan gode kvaliteter kan forsterkes. I tillegg er det svært viktig at lysplanen også inneholder en helhetlig vurdering av hvordan belysningen skal driftes og vedlikeholdes. Alt for mange gode intensjoner blir på sikt omgjort til noe negativt med bakgrunn i dårlig vedlikehold. En overordnet lysplan bør speile de visjoner og mål som tettstedet eller byen har for fremtiden og motivere til aktiv bruk og tilpasninger av lysplanen.

Lysdioder (LED)

Utviklingen og bruken av lysdioder, gjerne forkortet med LED (Light Emitting Diodes), er i sterk vekst. Ledende internasjonale fagmiljøer er nå enige om at lysdioder vil utgjøre en betydelig del av alle lyskilder i verden innen 2020, og trolig være fremtidens dominerende lyskilde. Fortsatt er det en del usikkerhet rundt den praktiske anvendelsen av teknologien, både når det gjelder lyskvalitet, effektivitet, strømforsyning og styring. Erfaringsmessig er det også svært varierende priser og kvalitet på de LED-produktene som bringes på markedet. Den raske utviklingen vil trolig endre dette bildet drastisk i løpet av få år. Det er derfor viktig å bygge opp brukerkompetanse på lysdioder, og sette Norge i stand til å utnytte fordelene med teknologien best mulig.

forts. side 22

Dynamisk lys i Hammerfest

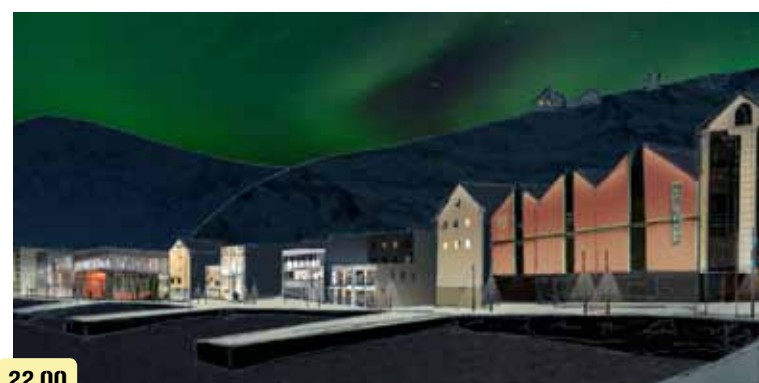
I 1890 var Hammerfest den første byen i Norge og Nord-Europa som fikk elektrisk gatebelysning. I 2007 var Hammerfest også først ute i Norge med å vedta en dynamisk lysplan for hele byen.

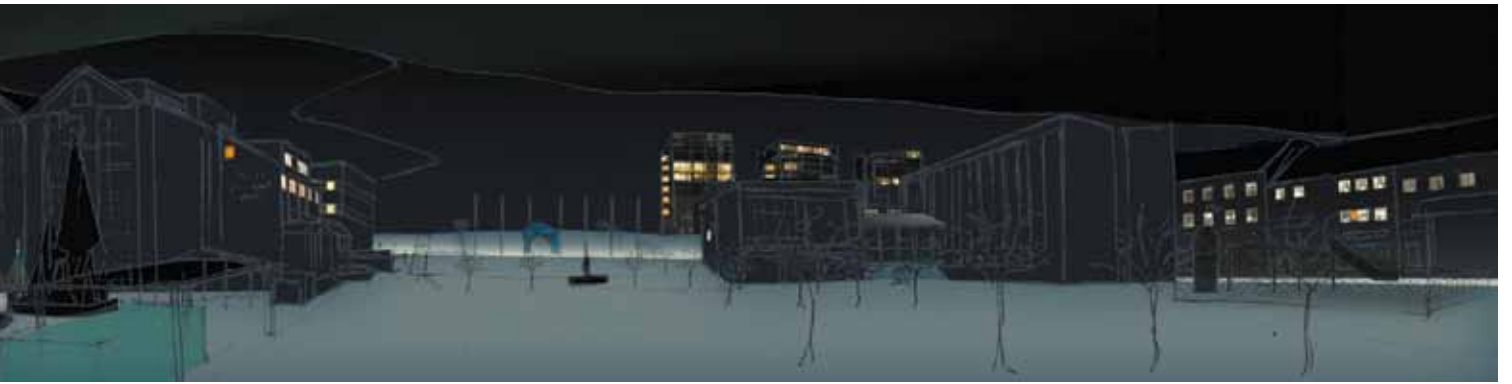
Dynamisk lys innebærer at lyset forandrer seg i intensitet og utseende, inspirert av døgnetts rytme (se illustrasjoner neste side). Om dagen gir det åpne dagslyset inspirasjon, mens det intime og urbane lyset preger ettermiddagen og kvelden. Om natten dempes lyset til et minimum. Forandringene skal være langsomme og oppleves som naturlige. Mens lys forklarer rom, søker dynamisk lys å forklare både tid og rom.

Visjonen bak Hammerfest lysplan er å gjøre byen mer attraktiv og heve livskvaliteten for innbyggere og besøkende i mørketiden. Gjennom lysdesign skal Hammerfest gis en identitet i mørketiden. Samtidig har planen et energiøkonomisk perspektiv; ved å fordele lyset bedre og dempe lyset når byen sover, er det mulig å spare mye energi. Lysplanen deler inn områdene i Hammerfest etter bruk. Lysets kvalitet defineres for de forskjellige områdene for å styrke deres funksjon og identitet.

En rekke lysprosjekter er nå ferdige, blant annet Salsgata og Skippergata, Hammerfest kirke, skolegården på Breilia skole, Meridianstøtten, fasaden til Arktisk Kultursenter og Salsiden bak sentrum. I tillegg er en rekke prosjekter under planlegging i tilknytning til gater, plasser, fasader, Strandparken og Kvalsund bru. Lysplanen er utviklet av lysdesigner Kristin Bredal, www.zenisk.no

Dynamiske lys i Hammerfest.
Illustrasjoner: ZENISK/Belzner-Holmes

Lyskultur har nå sammen med Enova utarbeidet en veileder om lysdioder som du kan laste ned på www.lyskultur.no Veilederen er tenkt som et oppslagsverk og gir en grunnleggende innføring i hvordan lysdioder fungerer, hvilke fordeler og ulemper disse har, og hvilken energibesparelse du kan forvente ved å bruke lysdioder til belysning.

Tynset som LED-pilot

Tynset kommune har gjennom sitt "Nasjonale pilotprosjekt for LED-belysning i åpne landskap", tatt mål av seg til å bli en foregangskommune og et laboratorium for miljøvennlig og fremtidsrettet belysning. Et viktig mål med prosjektet er å øke den bærekraftige utviklingstankegangen i kommunen og arbeide for en holdningsendring hos alle innbyggerne til sitt eget økologiske

Tjuvholmen, Oslo. Belysningsplanen var en av de nominerte til Norsk Lyspris i år. Fotograf: Halvor Gudim

fotavtrykk. Riktig bruk av lys skal også gjøre Tynset til et mer attraktivt sted og bidra til destinasjonsutvikling. Veldig mye av dagens lysforbruk i kommunen er fullstendig overdimensjonert og overflødig og bidrar til lysforurensning. Som initiativtaker til prosjektet, Per Jæger uttrykker det; "Vi har verdensrekord i antall hytter per innbygger, men ser vi naturen når vi oppsøker den? Vi har mistet kveldslandskapet, stjernehimmelen og naturens egen kirke".

Tynset er allerede godt i gang med flere delprosjekter, blant annet å LED-belyse skiløypene, FIAS gjenvinningsanlegg og NAFs øvingsbane. Andre lysprosjekter er på trappene, knyttet til ny videregående skole, rådhuset, torget, kirken, veier, broer, næringsbygg og butikker. Prosjektet har fått økonomisk støtte fra blant andre Hedmark fylkeskommune og Miljøverndepartementet.

Vil du vite mer om lys?

Det er et stort behov for mer kunnskap og veiledningsmaterieell om bruk av lys og lysdesign i by- og stedsutviklingsarbeid, men en del relevant stoff kan du finne her; www.lyskultur.no, www.stedsutvikling.no. og www.enova.no

Kontaktperson:
kristin.omholt-jensen@md.dep.no
Seksjon for miljø og samfunnsutvikling

Aktuelle lovarbeider for planleggere

Naturmangfoldloven og markaloven trådte i kraft i år. Begge er av stor betydning for planleggere. I tillegg arbeides det med revidering av friluftsløven.

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009 med unntak av Kap. IV om fremmede organismer. Loven omhandler bærekraftig bruk og vern. Den legger opp til en felles tilnærming og samordning av regelverk som berører naturmangfold. Det skal blant annet legges vekt på mål og miljørettslige prinsipper i naturmangfoldloven når det fattes vedtak etter plan- og bygningsloven og sektorlover som berører naturmangfold. Miljøverndepartementet er myndighet etter loven.

Markaloven trådte i kraft 1. september 2009. Innenfor lovens geografiske virkeområde, som er Oslo-marka (Marka), supplerer loven blant annet plan- og bygningslovens regler om planbehandling og enkeltsaksbehandling av bygge- og anleggstiltak. Det kan bare vedtas planer som er i samsvar med lovens formål eller som det er gjort unntak for i loven.

Planarbeid i Marka kan ikke igangsettes uten tillatelse fra Miljøverndepartementet. Dessuten skal alle kommunale planvedtak stadfestes av departementet. Enkeltsoknader om bygge- og anleggstiltak må vurderes av kommunen etter markaloven før byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven eventuelt kan gjennomføres. Kommunene er fortsatt primær markamyndighet, mens fylkesmannen i Oslo og Akershus er overordnet klagemyndighet for alle kommunale vedtak etter markaloven.

Friluftsløven: Et forslag fra Miljøverndepartementet om endringer i friluftsløven som bl.a. styrker allemannsretten har vært på høring. Det foreslås blant annet å skjerpe forbudet mot ulovlige skilt og stengsler og å styrke myndighetenes virkemidler for å få fjernet ulovlige hindringer for allemannsretten. Videre foreslås å gjøre det lettere for kommunene å tilrettelegge for ferdsel, tillate sykling og ridning på vei i innmark som leder til utmark, fjerne 150-metersgrensen for teltning i nærheten av bebodd hus og hytte og oppheve forbudet mot ferdsel i skogplantefelt.

Naturmangfoldloven bygger på tre hovedgrep:

§1 Regler om vern: Reglene om områdevern i naturvernloven er i hovedsak videreført i naturmangfoldloven. I tillegg inneholder loven regler om prioriterte arter. Nytt er at det innføres felles regler for erstatning uavhengig av vernekategori, og bedre mulighet for samordning av saksbehandlingen ved vern med plan- og bygningsloven. Naturmangfoldloven setter her rammene for bruk og tiltak.

§2 Konkrete regler knyttet til bærekraftig bruk: Loven Kap. II kommer til anvendelse når det skal fattes vedtak etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven og sektorlover.

§3 Generelle regler knyttet til bærekraftig bruk: Lovens bestemmelser om alle tiltak som berører naturen, kommer til anvendelse når det skal fattes vedtak etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven og sektorlover.

Kontaktperson:
gaute.voigt-hanssen@md.dep.no
jannis.rippis@md.dep.no
torbjorn.lange@md.dep.no
elisabeth.harbo-lervik@md.dep.no
Avdeling for naturforvaltning

Regjeringen har bestemt at alle kommuner skal drive klima- og energiplanlegging. Kommunene skal integrere denne planleggingen i sitt vanlige planarbeid. Med hjemmel i plan- og bygningsloven er det fastsatt en statlig planretningslinje hvor det fastslås at kommunene bør sette seg ambisiøse mål for å redusere utslipp og bruke energi mer effektivt og miljøvennlig. Ikke minst skal kommunene legge fram tiltak og virkemidler som følger opp målene.

Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene

Kommuner og fylkeskommuner (heretter omtalt som "kommuner") har ulike roller og virkemidler som har stor betydning for utslipp av klimagasser. Kommunene er politiske aktører, de yter tjenester, utøver myndighet, kjøper inn varer, bestyrer eiendom og har ansvar for at befolkningen har gode levesteder. Kommunene kan derfor bidra betydelig til å redusere Norges utslipp av klimagasser. Dette kan skje både i egen drift og ved at kommunene stimulerer andre aktører til å redusere sine utslipp.

Etter planretningslinjen skal kommunene i sin kommuneplan eller i egen kommunedelplan innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av

klimagasser og sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Fylkeskommunen skal legge denne retningslinjen til grunn for regional planlegging innenfor eget ansvars- og påvirkningsfelt.

Planretningslinjen synliggjør statlige forventninger til planer som behandler klima- og energispørsmål. Planen bør blant annet inneholde informasjon om eksisterende klimagassutslipp og energibruk i kommunene og hvordan dette vil utvikle seg uten at nye tiltak iverksettes. Videre bør det settes ambisiøse mål for utslippsreduksjoner, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Det bør også presenteres forslag til tiltak og virkemidler som følger opp dette. Det er viktig med et handlingsprogram som tydelig

Klimaproblemet er den største miljøutfordringen verden står ovenfor, og utslippene må raskt ned. Fylkeskommunene og kommunene kan bidra sterkt til å redusere norske klimagassutslipp, og til å gjennomføre energisparing og omlegging til mer miljøvennlig energibruk

Erik Solheim

Foto: Marianne Gjør

fordeler ansvaret for å følge opp klima- og energiplanene. Dette er noen av de viktige forventningene som stilles til kommunene. Planretningslinjen med kommentardel er ment som en hjelp i den enkelte kommunes arbeid.

Enkelte kommuner er allerede godt i gang med klima- og energiplanlegging, mens andre kommuner ikke har kommet like langt. Det forventes at alle kommuner innen 1. juli 2010 skal gjøre første generasjons klima- og energiplanlegging i sin kommuneplan eller i egen kommunedelplan (som skal inkluderes i kommuneplan ved neste kommuneplanrullering). På noe lengre sikt er det naturlig å kreve mer utarbeidede planer. Uansett hvilket stadium den enkelte kommune er på i planleggingen, forutsetter Miljøverndeparte-

mentet åpenhet, involvering og samarbeid i planprosessene. Blant annet er samhandling mellom kommuner og fylkeskommuner viktig i den nye plan delen av plan- og bygningsloven og den statlige planretningslinjen.

Kontaktperson:
kristian.dovik@md.dep.no
Avdeling for klima og forurensningssaker

Den statlige planretningslinjen med direkte koblinger til relevante nettsted er lagt ut på Miljøverndepartementets hjemmeside (www.md.dep.no). Klikk på "dokumenter" og deretter "lover og regler", og endelig "retningslinjer og juridiske veiledinger" i venstre kolonne på Miljøverndepartementets hjemmeside.

Framtidens byer har fått næringslivet med som samarbeidspartner. Dermed er en viktig brikke på plass for effektivt å redusere klimagassutslippene og bedre miljøet i Norges 13 største byer.

Framtidens byer er på god vei

19 mai i år underskrev NHO, HSH og Sparebankforeningen en intensjonsavtale om samarbeid med Framtidens byer. Der heter det at næringslivet ønsker å bidra vesentlig til å redusere klimagassutslippene og utvikle en grønnere økonomi og dermed styrke sin egen konkurransekraft. Et tettere samarbeid med næringslivet gjør at vi kan nå målene i Klimaforliket raskere og mer effektivt. I tillegg vil samarbeidet vil gi partene økt forståelse for hverandres roller og inspirere til bedre og raskere resultater.

Overoppfyller klimaforliket

De tretten byene tar mål av seg til å oppnå en større reduksjon i klimagassutslippene enn Klimaforliket legger opp til. Prognoser viser at i 2030 vil byene ha redusert sine utslipp med 34 prosent sammenlignet med 1991.

Flere konkrete tiltak

Byens handlingsprogram er nå politisk behandlet i de ulike bykommunene. Med utgangspunkt i handlingsprogrammene er det definert over førti konkrete samarbeidsområder som partene i Framtidens byer nå samarbeider om. Her kan vi bare nevne noen av dem:

Blant annet arbeider vi med å utvikle gode framtidssbilder. I dag vet vi lite om framtidens energi-, avfalls- og transportløsninger. Vi vet heller ikke nok om hvilke konsekvenser klimaendringene får i forhold til at samfunnet er i stadig endring. I samarbeid med Tromsø kommune og aktuelle fagmiljøer har Framtidens byer startet arbeidet med å utvikle metoder for å skape realistiske framtidssbilder for klimaendringene kombinert med samfunnsendringene. Utvikling av framtidssbilder for klimaendringer kan også overføres til de andre satsingsområdene i Framtidens byer. Samtidig bidrar vi til utviklingen av et verktøy som skal visualisere og simulere de fysiske konsekvensene av klimaendringene. Verktøyet skal basere seg på GIS-teknologi, der forventede klimaendringer kobles mot geografiske kart, slik at de lokale konsekvensene blir tydelige. Metoden er interaktiv og gjør det lettere å planlegge for et klima under endring.

Vi har også flere prosjekter innenfor områdeutvikling med en visjon om å utvikle klimanøytrale byområder og bygninger. Her samarbeider vi med Lavenergiprogrammet og FutureBuilt (By- og boligutstillingen Oslo-Drammen) som Framtidens byer er partner i. FutureBuilt har utviklet kvalitetskriterier med høye mål for forbildeprosjektene. På kort sikt skal det realiseres prosjekter med 50 % reduksjon av klimagassutslipp fra transport, energibruk og materialbruk i forhold til dagens praksis. Ambisjonsnivået økes i årene framover.

Et av forbildeprosjektene er Brøset i Trondheim som planlegges som en karbonnøytral bydel. Arbeidet med Brøset blir høyt prioritert i Framtidens byer og vil danne skole for framtidig byutvikling. Bydelen skal være helhetlig og framtidssrettet med lavt energiforbruk og sunne byggematerialer. Et planprogram er nå ute på høring og vedtas av kommunen rett over nyttår.

Innenfor temaet forbruksmønster og avfall har Framtidens byer startet utviklingen av en markedsføringsstrategi for å få flest mulig virksomheter til å miljøsertifisere seg. Strategien vil omfatte kommunikasjonsplan, informasjonsmateriell og foredragspakker.

På www.framtidensbyer.no kan du til enhver tid følge arbeidet i Framtidens byer.

Framtidens byer har som mål å redusere klimagassutslippene fra byene, tilpasse seg klimaendringene og forbedre bymiljøet. Programmet arbeider innenfor fire områder:

Areal og transport

Vi arbeider for å redusere bilbruken, forbedre kollektivtransporten og øke sykkelbruken og få til en arealbruk som begrenser behovet for transport. Samferdselsdepartementet er ansvarlig for dette innsatsområdet.

Energi i bygg

Vi skal redusere energibruken og samtidig styrke bruken av fornybar energi. Arbeidet ledes av Olje- og energidepartementet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet.

Forbruk og avfall

Både næringslivet, kommunene, staten og innbyggerne i byene skal lett kunne kjøpe varer og tjenester som gir lave klimagassutslipp. Avfallet skal minimeres. Miljøverndepartementet leder arbeidet for å få til dette.

Klimatilpasning

Vi vil redusere sårbarheten både overfor langsiktige klimaendringer og perioder med ekstremvær. Arbeidet ledes av Miljøverndepartementet.

Framtidens byer går fra 2008 til 2014.

Framtidens tretten byer er Sarpsborg, Fredrikstad, Oslo, Bærum, Drammen, Porsgrunn, Skien, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

Statlige virksomheter skal bygge opp under lokale planer og strategier for by- og tettstedsutvikling.

Miljøverndepartementet og Statsbygg har laget en samling av eksempler på statlig lokalisering i byer og tettsteder.

Lokalisering av statlige virksomheter

Bakgrunn

U St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, St.meld. nr. 23 (2001-2002) Bedre miljø i byer og tettsteder og St.meld. nr. 31 (2002-2003) "Storbymeldinga", er det lagt føringer som vektlegger at statlig virksomhet skal bygge opp under lokale planer og strategier for by- og tettstedsutvikling, når planene er i samsvar med nasjonal politikk.

I Framtidens byer har de 13 involverte byene pekt på statlig lokaliseringspolitik som en viktig problemstilling. Det er byenes erfaring at flere departementer, underliggende etater og statsforetak ikke følger opp de nasjonale føringer som bygger opp om en miljøvennlig by- og tettstedutvikling. Det kan derfor oppstå konflikter og uklarheter i møtet mellom staten som grunneier og sektoransvarlig og kommunen som planmyndighet.

Eksempelsamling

Miljøverndepartementet og Statsbygg har samarbeidet om hvordan staten best kan "feie for egen dør" når det gjelder lokalisering av statlige virksomheter. Samarbeidet har resultert i en samling av eksempler på statlig lokalisering i byer og tettsteder. Eksempelene er valgt ut i dialog med de statlige foretakene og kontakter på både lokalt og sentralt nivå. Eksempelene viser muligheter for god lokalisering av statlig virksomhet samtidig som en del problemstillinger trekkes frem.

Eksempelsamlingen viser at det kan bli gode løsninger i forhold til de nasjonale målene når statlige virksomheter etablerer seg i kommuner som har innarbeidet de nasjonale målene tydelig i sine kommuneplaner. I disse tilfellene har kommunene også nyttet kommuneplanen aktivt for å påvirke lokaliseringen.

Eksempelsamlingen viser også at virksomhetenes mål for egen virksomhet har hovedfokus, og at de nasjonale målene for lokalisering og stedsutvikling ofte ikke inngår i virksomhetenes mål. De møter de nasjonale målene gjennom vertskommunen, og det er kommunens evne til å formidle og forvalte disse målene som blir avgjørende for resultatet. Ofte opplever virksomhetene nasjonale mål som hindringer, i stedet for å se hvilke muligheter og positive effekter sentral lokalisering kan innebære.

Utfordringer

En hovedutfordring er å få innarbeidet de nasjonale målene bedre i de statlige virksomheters målstruktur og interne prioriteringer.

For at målene skal ivaretas i praksis må både tilstrekkelig struktur, kompetanse og kultur være tilstede.

Struktur

I de styrende dokumentene må de nasjonale målene innarbeides. Det må redegjøres for hvordan målene skal følges opp og rapporteres både internt og til overordnet myndighet.

Det må utvikles en felles mal for hvordan de statlige virksomheter skal følge de samme retningslinjer og nå de samme målene når det gjelder lokalisering og stedsutvikling.

Kompetanse

Bakgrunns materialet kan forenkles og samordnes for å gjøre det mer tilgjengelig for virksomheten. For eksempel kan det utarbeide verktøykasse/startpakke som er utformet ut fra virksomhetens behov.

Kultur

For å øke interesse og motivasjon for å ivareta disse målene, er det nødvendig med formidling av gode eksempler, kurs og bevisstgjøring for å få virksom-

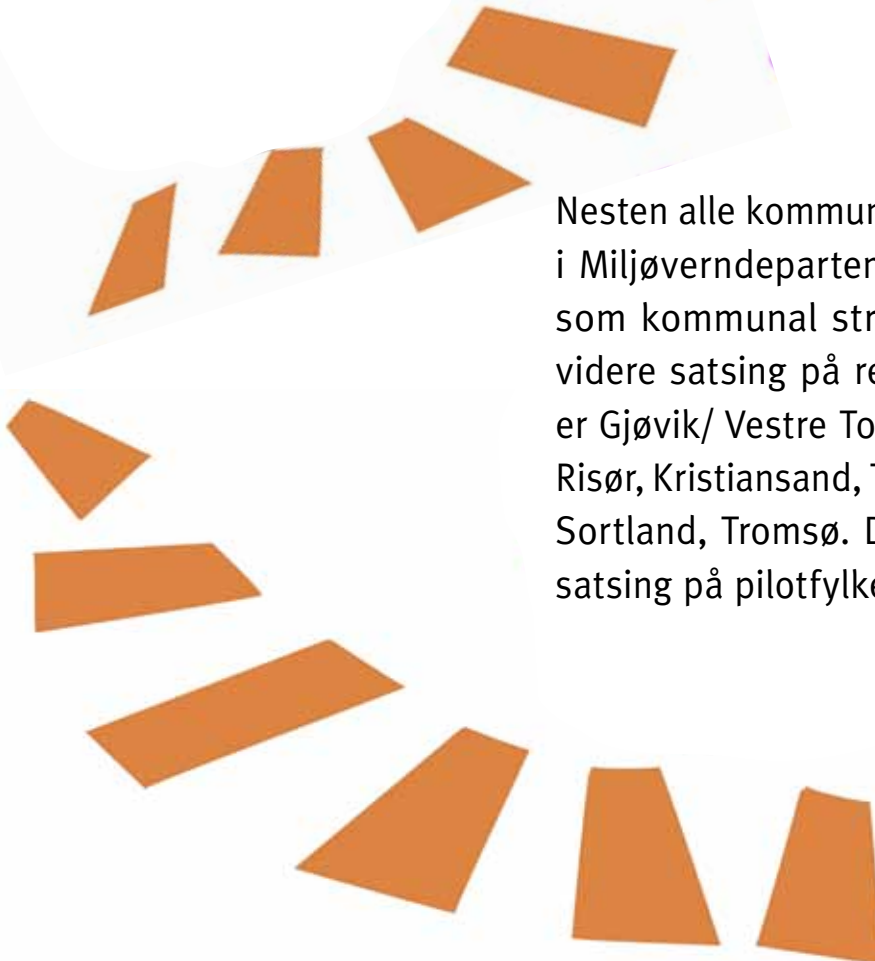
heten til å se når deres planer påvirker målene for lokalisering og stedsutvikling. Fokuset vil øke, dersom de formelle kravene til styring blir tydeligere.

Status

Miljøverndepartementet og Statsbygg har formidlet rapporten på ulike seminarer og konferanser høsten 2009, og dessuten sendt den ut til fylkesmenn og fylkeskommuner. Vi håper rapporten bidrar til å sette fokus på hvordan staten bør og skal lokalisere seg i våre byer og tettsteder. Videre håper vi at denne eksempelsamlingen tydeliggjør hvilke nasjonale planleggingsmål som må være oppfylt for at vi skal få en ønsket miljøvennlig by- og stedsutvikling, og slik bidra til kunnskapsoppbygningen i vårt daglige arbeid.

Kontaktpersoner:
 anders.skaug@statsbygg.no
 Statsbygg
 unn.ellefsen@md.dep.no
 wilhelm.torheim@md.dep.no
 Seksjon for byutvikling

Nesten alle kommunene som deltok som pilotkommuner i Miljøverndepartementets tiltak «Universell utforming som kommunal strategi» fortsetter i departementets videre satsing på ressurskommuner. Disse kommunene er Gjøvik/ Vestre Toten, Eidskog, Ullensaker, Porsgrunn, Risør, Kristiansand, Time/Klepp, Stord, Trondheim, Verdal, Sortland, Tromsø. De skal også gi inspirasjon til en ny satsing på pilotfylker for universell utforming.

NYTT OM

Ressurskommuner for universell utforming stevner videre

O regjeringens nye *Handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009 – 2013 – Norge universelt utformet 2025* vedtatt i mai 2009 styrkes den kommunerettede satsingen. I tiltaket *K1 Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner* skal erfaringene fra ressurskommunene utvikles og spres. Kommunene har påtatt seg å være formidlere gjennom å delta aktivt på arenaer i og utenfor kommunen og fortsatt gjennomføre gode eksempler knyttet til egen planlegging og utbygging.

Universell utforming som en strategi for likeverdige livsvilkår personer med nedsatt funksjonsevne har fått god forankring i alle disse kommunene gjennom deltakelse i tiltaket som gikk i perioden 2005 - 2008. Synlige resultater både av strategisk art og som konkrete løsninger kan studeres i rapporten.¹

¹ Universell utforming som kommunal strategi – erfaringer og resultater fra pilotkommunesatsingen 2005 – 2008, rapport T-1472, Miljøverndepartementet, januar 2009.

Ressurskommunenes koordinatører klar for innsats. Foto Miljøverndepartementet

Rapporten viser også hvordan strategien og godt lokalt samvirke skaper gode omgivelser som også kommer det allmenne samfunn og flere befolkningsgrupper til gode. Kommunenes planlegging og saksbehandling etter plan- og bygningsloven er de vesentligste områdene hvor strategien kan forankres.

Tiltaket K1 i den nye handlingsplanen legger vekt på å inkludere også fylker. Etter en utvelgelsesprosess hvor alle fylker har hatt anledning til å delta, er nå åtte i startgruppen med prosjektplaner

Universell utforming

for egne aktiviteter². Tiltaket forutsetter et forpliktende samarbeid mellom fylkeskommune og fylkesmann. Begge instanser spenner over et vidt veiledningsfelt og med virkemidler som kan gi resultater både på regionalt nivå og innen kommunale områder. Deltakelse i tiltaket forutsetter at de skal skape en merverdi utover det som kan forventes gjennom oppdrag i tildelingsbrev og nasjonale føringer.

Pilotfylkenes skal etablere god kontakt med kommunene og kan også etablere nye pilotkommuner innen sin region. I arbeidet til fylkene skal også ressurskommunene kunne medvirke. Miljøverndepartementet skal bidra til å knytte kontakter og støtte faglig utvikling gjennom nettverk og samlinger.

² Hedmark/Oppland, Østfold, Aust-Agder, Rogaland, Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag, Finnmark.

Uttesting av ledelinjer. Foto: Porsgrunn kommune

Trysil. Foto: Miljøverndepartementet

Hedmark og Oppland fylker med ambisiøs plan for eget arbeid med universell utforming

Ingen hemmes – ingen glemmes. Verdighet gjennom tilgjengelighet

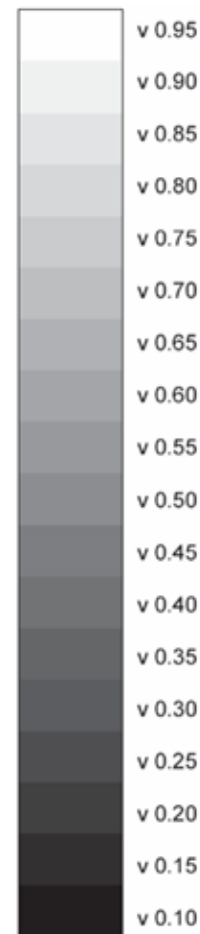
Fylkeskommunene og fylkesmenne i innlandet har inngått et tett samarbeid i Miljøverndepartementets pilotfylkesatsing. Fylkene har adoptert Gjøvik og Vestre Totens metode om tett og forpliktene kontakt med felles program og prosjektledelse. I arbeidet vil de videre aktivt bruke erfaringene fra Gjøvik og Vestre Toten kommuner gjennom særskilt medvirkning fra kommunenes prosjektsekretariat.

Med visjonen *Ingen hemmes – ingen glemmes. Verdighet gjennom tilgjengelighet* er målet god tilgjengelighet, likeverd, deltaking og valgfrihet for alle med universell utforming integrert og synliggjort i samfunnsutviklingen. Det skal oppnås gjennom klare arbeidsmål i en felles prosjektplan og en god politisk og administrativt forankring. Den felles styringsgruppa er sammensatt av en fylkesråd, en assisterende fylkesrådmann, en assisterende fylkesmann og en leder for fylkesrådet for likestilling av funksjonshemmede. Arbeidet er ellers forankret i fagmiljøene for regional planlegging og planveiledning, samferdsel og folkehelse i fylkene.

Begge fylker har allerede lagt føringer for universell utforming som et overgripende politikkområde. Som pilotfylker vil de styrke innsatsen mot nasjonale mål, men i tillegg legge særlig vekt på universell utforming i folkehelsearbeidet, i stedutvikling og utvikling av kommunesentra, reiselivsdestinasjoner og alle ledd i transportkjeder.

Soner for universell utforming i by

Miljøverndepartementet har sammen med byene Drammen, Skien, Stavanger, Trondheim og Notodden gjennomført eit utviklings- og erfaringsprosjekt *uu-soner i by*. Prosjektet hadde oppstart i 2005 og vart

Gode kontraster er viktig for svaksynte. Måleskala

avslutta 2009 med erfaringskonferansen på Notodden. Byane har hatt som oppgave å gjennomføra tiltak med universelle løysingar innan planlegging og bygging av gater, kryss, ramper, busshaldeplassar, terminalar, føringsliner, tilrettelegging av publikumsarenaer, friluftsområde og turstiar. Byane har hatt nettverkssamlingar undervegs, der prosjektet vart drøfta, og der nye målsettingar vart planlagt. Det vart gjennomført studietur til København for å læra av den erfaringane med den *Tilgjængelige by København*.

Viktig satsing i prosjektet har vore å implementera kunnskap om universell utforming i bykommunane både hos innbyggjarane, politikarane og i

fagavdelingane. Når ein jobbar med planlegging og opprusting av bysentrum, så må universell utforming bli lagt til grunn for all planlegging og gjennomføring. Arbeidet med å få universell utforming inn i prosessane ser no ut til å ha festa seg i kommunane. Universell utforming er no lovpålagt og tydeliggjort i den nye Plan- og bygningslova som gjeld frå 1. juli 2009.

Den opphavlege ideen med prosjektet var at uu-forming skulle starte i bykjernen, og at tiltaka med uu-forming deretter skulle breia seg i heile byen, og vi ser at byane har arbeidd etter den metoden.

Viktige medspelarar i prosjektet har vore Statens vegvesen og Deltasenteret. Erfaringane frå prosjektet er et bidrag i arbeidet for å få alle kommunane i landet til å nå målet om *Norge universelt utformet 2025*.

Innlegga frå konferansen ligga på Nettportalen: www.universell-utforming.miljo.no

Kontaktperson:
einar.lund@md.dep.no
Seksjon for byutvikling

Nettverksarbeid har ført til økt miljøkompetanse i norske kommuner. Samtidig er manglende administrativ kapasitet en svært viktig hindring i kommunenes arbeid med miljø og samfunnsutvikling.

Livskraftige kommuner

- nettverksarbeid styrker evne til miljø- og samfunnsutvikling

Dette er hovedkonklusjonene i følgeevalueringen av programmene "Livskraftige kommuner" og "Grønne energikommuner". De to programmene har prøvd ut nettverk som arbeidsform i kommunalt arbeid med miljø og samfunnsutvikling.

Miljøverndepartementet og KS samarbeider om "Livskraftige kommuner". Programmet har pågått siden 2006 og skal vare ut 2010. I dag deltar over 200 kommuner i programmet, fordelt på 40 nettverk. Alle nettverkene arbeider med tema innenfor miljø- og samfunnsutvikling, de fleste med klima og energi. "Grønne energikommuner" ble lansert i 2007 og består av 5 nettverk med 21 kommuner og en fylkeskommune som arbeider konkret

med energi og klima. Programmet gjennomføres av KS i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet.

Den overordnede vurderingen av programmene er at de har hatt middels til god effekt med hensyn til å nå sine målsetninger og med tendens til økende måloppnåing over tid. Programperioden er ikke over og den endelige effekten av programmene kan tenkes å øke i siste del av prosjektperioden.

Blant programmets resultater er det verdt å merke seg en styrking av kommunenes evne til å arbeide med miljø og samfunnsutvikling. Deltaelsen har påvirket organiseringen av arbeidet med miljø og samfunnsutvi-

klingsarbeid og ført til holdningsendringer og øket kompetanse. Deltakelsen i programmene har også i betydelig grad bidratt til å etablere klima- og energipolitikk som et viktig arbeidsområde i kommune-Norge.

Noen kommuner har fått mer ut av nettverksdeltakelsen enn andre. Størst utbytte har kommuner med erfaring fra nettverksarbeid fra før, og der deltakelsen er godt forankret og organisert. Det er kommuner med relativt gjennomsnittlige forutsetninger for å arbeide med miljø og samfunnsutvikling som synes å ha hatt størst utbytte av programmet. De i utgangspunktet "dyktigste" kommunene oppgir at de i mange tilfeller trolig ville gjennomført sine tiltak uavhengig av programdeltakelsen, mens for de kommunene med

dårligst forutsetninger har nettverksdeltakelsen trolig ikke vært tilstrekkelig til å øke innsatsen på dette området.

I Norge skal en rekke nye lovverk og virkemidler nå settes ut i livet på miljøområder der kommunene er helt sentrale. Naturmangfoldloven legger nye oppgaver til kommunene; andre eksempler er ny plan- og bygningslov, nye krav til kommunene på klima- og energiområdet og oppfølging av Vanndirektivet. Det skal videre utarbeides nasjonale forventninger til kommunenes planlegging i 2011 for å sikre at de kommunale planstrategiene i 2012 reflekterer prioriterte nasjonale miljø- og samfunns mål på en god måte. Samtidig foreligger omfattende

dokumentasjon på at mange kommuner ikke har tilstrekkelig kapasitet og ressurser til å ivareta miljøansvaret lokalt. I den politiske plattformen for flertallsregjeringen 2009 – 2013 sier regjeringen at den vil sikre kommunenes kapasitet og kompetanse til å håndtere de nye plan- og miljøoppgavene.

Kontaktpersoner
dagfinn.rivelsrud@md.dep.no
espen.koksvik@md.dep.no
Seksjon for miljø og samfunnsutvikling
Planavdelingen

Innsigelsessaker

Departementet har behandlet 162 innsigelsessaker fra Regjeringen Stoltenberg II tiltrådte i oktober 2005. De fordeler seg på 6 avgjørelser i 2005, 37 avgjørelser i 2006, 32 avgjørelser i 2007, 40 i 2008 og 47 til 5. oktober 2009. Dette er plansaker som bringes inn til departementet på grunn av uløste konflikter mellom kommunen og fylkeskommunen, nabokommune eller statlige fagmyndigheter. For det store flertall av plansakene oppnås enighet lokalt og planene kan egengodkjennes av kommunestyret.

Departementets fullstendige avgjørelsesbrev finner du ved å gå inn på departementets nettside: www.planlegging.no

Oversikt over myndigheter med innsigelseskompetanse i plansaker etter plan- og bygningsloven (jf § 5-4 i plan- og bygningsloven)

Andre kommuner: Saker av vesentlig betydning for kommunen.

Avinor AS: Luftfartsanlegg drevet av Avinor. (SD)

Biskopene/bispedømmerådene: Kirker og kirkegårder (KKD)

Direktoratet for mineralforvaltning: Massetak, bergverk (NHD)

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap: Planer knyttet til virksomheter som håndterer farlige stoffer, transport av farlig gods, brannsikkerhet, herunder tunneller og underjordiske anlegg (JD)

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap: - Sivilforsvarsdistriktene: tilfluktsrom (JD)

Fiskeridirektoratets regionkontor: Fiskeri, tang- og tarehøsting (FKD)

Forsvarsbygg: Forsvarets interesser (FD)

Fylkesmennene: Forurensning/vannmiljøkvalitet/klima/miljø-, naturmangfold, friluftsliv og landskapshensyn (MD), helsemessige forhold herunder miljørettet helsevern (HOD). Barn og unges interesser (BLD/KD). Samfunnsikkerhet, risiko og sårbarhet (JD). Jord- og skogbruk (LMD)

Fylkeskommune: Kulturminne-, kulturmiljø- og landskapshensyn/friluftsliv regionale planinteresser/planfaglig kvalitet (MD), fylkesveger (SD), havbruksinteresser (FKD)

Mattilsynet: Fiske sykdommer, drikkevann (HOD)

Oljedirektoratet: Etablerte og planlagte landanlegg og rørledninger for petroleumsvirksomhet knyttet til utvinning av petroleum på norsk kontinentalsokkel (OED)

Politidistriktene: Kriminalitetsforebygging (JD)

Luftfartstilsynet: Støyhensyn ved lufthavnsdrift og reglene om luftfartshinder (SD)

Kystverket: Havne- og farvannsforvaltning, utnyttelse av sjøområder, kaianlegg, sjøverts transport (FID)

Jernbaneverket: Jernbaner, jernbanetransport (SD)

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE): Energi-, vassdrags- og grunnvannsspørsmål (OED)

Områdestyrene for reindriftssaker: Reindrift (LMD)

Riksantikvaren: Kulturminne-, kulturmiljø- og landskapsinteresser (MD)

Sametinget: Samiske kulturminne-, kulturmiljø- og landskapsinteresser (MD)

Samisk kultur og næringsutøvelse

Statens vegvesen: Riksveger, vegtransport (SD)

Forkortelser:

Innsigelsesorgan: FM=fylkesmann FK= fylkeskommune SV=Statens vegvesen REIN=reindriftsforvaltningen

FLS=fylkeslandbruksstyret RA=riksantikvaren Avgjørelse: TF = innsigelse tatt til følge, IF = innsigelse ikke tatt til følge,

DF = innsigelse delvis tatt til følge Andre: RPR ATP=rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transportplanlegging

INNSIGELSESSAKER FERDIGBEHANDLET 2008

Oversikt over avgjørelser i perioden 05.05.08-05.10.09

Kommune (fylke)	Plantype	Plannavn	Innsigelsesorgan, begrunnelse	Ut MD	Avgjørelse
Halden (Østfold)	Reguleringsplan	Torpebukta	Innkalt fra MD – biomangfold	6.5	Opphevet
Rana (Nordland)	Reguleringsplan	Mo industripark vest	FM – kjøpesenterpolitikk, fylkesdelplan, RPR ATP	15.5	IF
Horten (Vestfold)	Kommunedelplan	Karljohansvern, friområde, tursti	Forsvarsbygg – forsvarsinteresser	22.5	TF
Mosvik (N-Trøndelag)	Kommunedelplan	Framverran – hytter etc	FM – strandsone	29.5	DF
Ørland (S-Trøndelag)	Reguleringsplan	Nordhavna på Kråkvåg	FM, FK – strandsone, landskap, natur	22.5	TF
Stokke (Vestfold)	Kommunedelplan	E18 Gulli-Langåker	SV – vegøkonomi	4.6	TF
Ulstein (Møre og Romsdal)	Reguleringsplan	Sjøsida, Ulsteinvik – utfylling havn, boliger, småbåthavn	Kystverket – fiskeri	6.6	IF
Tromsø (Troms)	Bebyggelsesplan	Arctic Center – reiseliv/alpinanlegg	FLS – landbruksinteresser	13.6	IF
Lindås (Hordaland)	Reguleringsplan	Nappane	FM – fritidsboliger, strandsone	30.6	TF
Karmøy (Rogaland)	Kommuneplan	Arealdelen 2008-2019	SLF, FLS, FM – jordvern, strandsone	30.6	TF
Ringsaker (Hedmark)	Kommuneplan	Arealdelen 2006-2010 (2018), boligomr. Lefstorget og Kirkenær	FLS, FK – jordvern, ATP-hensyn, kulturminner, kulturlandskap	30.6	TF
Vaksdal (Hordaland)	Kommuneplan	Arealdelen 2006-2016	FLS – boliger, jordvern	30.6	TF
Farsund (Vest Agder)	Kommunedelplan	Loshavn - Eikvåg	FK – kulturmiljø, kulturlandskap	8.7	IF
Narvik (Nordland)	Reguleringsplan	Nygårdsfjellet vindpark, trinn II	RA – kulturminner, landskap	20.8	IF
Kristiansand (Vest Agder)	Reguleringsplan	Sildenestangen, Flekkerøy	FM/FK – fritidsboliger, sjøboder, strandsone, barn og unge.	31.10	TF
Selje (Sogn og Fjordane)	Reguleringsplan	Stavset	FLS – jordvern, boliger	31.10	TF
Søgne (Vest Agder)	Reguleringsplan	Tysnesstranda	FM – strandsone	31.10	TF
Skien (Telemark)	Reguleringsplan	Ibsenkvartalet	RA – nasjonale verneverdier bykjerne	31.10	TF
Askøy (Hordaland)	Kommuneplan	Arealdelen 2006-2018	Meland kommune (nabokommune) – landskap/natur/friluftsliv, ulemper for innbyggere og hyttefolk i Meland	3.11	IF
Austevoll (Hordaland)	Reguleringsplan	Austevollhella	FM – strandsone	3.11	DF
Egersund (Rogaland)	Kommuneplan	2006-2018 Boligråde B30	FM/FLS – jordbruks- og landskapshensyn	4.11	TF
Porsgrunn (Telemark)	Kommuneplan	Arealdelen 2007-2020, boligområder, riksvegtrasé, jernbanerasé	FLS, FM, Jernbaneverket – jordvern, naturvern/landskap/friluftsliv, trasévalg jernbane	11.11	TF
Skien (Telemark)	Kommuneplan	Arealdelen 2007-2020	Jernbaneverket – trasévalg jernbane	11.11	TF
Tromsø (Troms)	Reguleringsplan	Strand boligområde	SV – trasevalg for buss, RPR-ATP og vegnormaler	18.11	IF
Lesja (Oppland)	Kommunedelplan	Bjorli	FM – villrein	5.12	IF
Nesodden (Akershus)	Reguleringsplan	Malmøykalven, oppheving	Oslo kommune, FM	16.12	TF
Meldal (Sør-Trøndelag)	Reguleringsplan	Resdalen	REIN – reindrift	17.12	IF
Trondheim (S-Trøndelag)	Kommuneplan	Arealdelen 2007-2018	SLF – jordvern	18.12	DF

INNSIGELSESSAKER FERDIGBEHANDLET 2009

Kommune (fylke)	Plantype	Plannavn
Bodø (Nordland)	Reguleringsplan	Saltstraumen
Lødingen (Nordland)	Reguleringsplan	Nymoen II, caravanklubb
Lødingen (Nordland)	Reguleringsplan	Nes Fort
Kvinnherad (Hordaland)	Reguleringsplan	Fritidsboliger på gnr 15 bnr 4
Asker (Akershus)	Reguleringsplan	Furuberget
Inderøy (N- Trøndelag)	Kommuneplan	Arealdelen 2007-2020
Stange (Hedmark) Eidsvoll (Akershus)	Kommunedelplan	E6 og Dovrebanen i Eidsvoll og Stange kommuner
Hadsel (Nordland)	Reguleringsplan	Fiskfjorden Camping
Sunnal (Møre og Romsdal)	Reguleringsplan	Langvatnet og Torbuvatnet hyttefelt
Åseral (Vest Agder)	Kommunedelplan	Bortelid og Ljosland
Hå (Rogaland)	Reguleringsplan	Ogna Camping
Ski (Akershus)	Reguleringsplan	Motorcrossbane Assurdalen
Lom (Oppland)	Reguleringsplan	Utvidelse Juvass skisenter
Bjugn (S- Trøndelag)	Reguleringsplan	Lysøysund
Drammen (Buskerud)	Kommuneplan	Arealdelen 2007-2018
Jondal (Hordaland)	Reguleringsplan	Kvernuri
Gol (Buskerud)	Kommunedelplan	Gol tettsted
Hurum (Akershus)	Reguleringsplan	Verpen
Skånland (Troms)	Reguleringsplan	Marskarbakk hyttefelt
Karmøy (Rogaland)	Reguleringsplan	Stolsåna-Ferkingstad havn
Karmøy (Rogaland)	Reguleringsplan	Nyhavn
Lillehammer (Oppl)	Reguleringsplan	9-hulls golfbane
Skaun (S- Trøndelag)	Kommuneplan	Skaun
Farsund (V-A)	Reguleringsplan	Lista vindmøllepark
Ål (Buskerud)	Reguleringsplan	Breablikk
Nesodden (Akershus)	Kommuneplan	Nesodden (Tangen, nedre Movei)
Ulstein (Møre og Romsdal)	Reguleringsplan	boligområde Ertesvåg-Dimnøya
Larvik (Vestfold)	Kommuneplan	2007-2019, Område B83 Nordrumåsen
Rauma (Møre og Romsdal)	Reguleringsplan	Holm småbåthavn og hyttefelt
Bærum (Akershus)	Kommunedelplan	E16 Bjørum-Skaret
Vardø (Finnmark)	Reguleringsplan	Vardø luftvarslingsradar
Oslo (Oslo og Akershus)	Reguleringsplan	Gml Strømsvei 2
Os (Hordaland)	Reguleringsplan	Mørkevågen
Kvam (Hordaland)	Reguleringsplan	Hansvågen
Vågå (Oppland)	Kommunedelplan	Vågåmo
Rømskog (Østfold)	Kommuneplan	2008-2019
Oslo (Oslo og Akershus)	Reguleringsplan	RV 191 Nedre Kalbakkvei
Ski (Akershus)	Kommuneplan	Ski 2007-2019
Porsgrunn (Telemark)	Kommuneplan	arealdel 2007-2020
Kragerø (Telemark)	Kommuneplan	arealdelen 2008-2020
Sør-Aurdal (Oppland)	Reguleringsplan	Bratrudsetrene
Tvedestrand (Aust-Agder)	Reguleringsplan	Ulevåg
Stranda (Møre og Romsdal)	Reguleringsplan	Dypvannskai Hellesylt sentrum

Innsigelsesorgan, begrunnelse	Ut MD	Avgjørelse
INNKALT - strandsone, sjøhus	16.1	-
REIN – reindrift	19.1	TF
REIN – reindrift	19.1	DF
FM – strandsone, overordnet plangrunnlag	4.2	TF
FM – landskapsvernområde	13.2	TF
FLS – jordbruksarealer	20.2	TF
SV, Jernbaneverket – økonomiFLS-jordvern, FM-strandsone, FK-planløsning, lokalsamfunn, strandsone	23.2	DF
Sortland kommune – allmennhetens interesser, friluftsliv	3.3	TF
MR fylke – villrein	4.3	TF
FM – friluftssinter, villrein	4.3	DF
FM – naturverdier, landskap	4.3	TF
Oppegård kommune - støy, ulemper	6.3.	IF
FM – nasjonalparkgrense	9.3.	DF
FM – uberørt kystlandskap	9.3.	IF
FM – støysone, boligbygging	11.3.	TF
SV – rassikring	19.3	IF
SV - vegsystemet	19.3	IF
FM – strandsone og friluftsområde	20.3	TF
FLS – landbruk	20.3	IF
FM – strandsone, friområde, boliger/trafikkområde	16.4	TF
FM – grøntstruktur, landskap og allmenne strandsoneinteresser	20.4	TF
SLF - jordvern	11.5	TF
SLF, FLS, FM – jordvern, småbåthavn, viltinteresser	12.5	TF
FM, FK – landskap, biologisk.mangfold, friluftsliv, kulturminner	13.5.	IF
SV, FM – næringsområde, fritidsboliger, kollektivtrafikk, trafikksikkerhet, landskapshensyn, RPR-ATP	18.5	DF
FM – omdisponering av LNF til byggeområde i strid med strandsoneinteresser	26.5	IF
SV - boligområde – veistandard, trafikksikkerhet	26.5	Innsig trukket. Plan
FLS, FK, FM,SV – jordvern, RPR-ATP, RPR Barn og unge, gang- og sykkelvei, boligutbygging	27.5	TF
SV – trafikksikkerhet, hyttefelt og småbåthavn	29.5	TF
SV, FM, FLS - Trasevalg for ny E16	19.6	DF
FM – manglende visualisering i nasjonalparkområdet, adkomstvei, KU	22.6	IF
SV – boligbygging, byggegrense mot E6	24.6	TFTF
FM - naust, strandsone	29.6	TF
SLF, RA, FM – kulturlandskap, reiseliv, jordvern, kulturminner, naturmiljø, skipsverft	30.6	IF
FM, RA, SLF – strandsone, kulturminne, jordvern	08.07.	IF
FM, FLS - vassdragsnærhet	20.7	TF
SV – støyskjerming	27.7	IF
FLS - jordvern	14.9	TF
FM – RPR Oslofjorden, strandsone	16.9	TF
FM - RPR Oslofjorden, strandsone	14.9	TF
FM – hytter, landskap, inngrepsfrie områder	14.9	TF
FM - strandsonen	5.10.	TF
FM – sikkerhetsrisiko ved flodbølger	5.10	IF

Telegraph Road

av Mark Knopfler i Dire Straits.

A long time ago came a man on a track
walking thirty miles with a pack on his back
and he put down his load where he thought it was the best
made a home in the wilderness
he built a cabin and a winter store
and he ploughed up the ground by the cold lake shore
and the other travellers came riding down the track
and they never went further, no, they never went back
then came the churches then came the schools
then came the lawyers then came the rules
then came the trains and the trucks with their loads
and the dirty old track was the telegraph road
Then came the mines - then came the ore
then there was the hard times then there was a war
telegraph sang a song about the world outside
telegraph road got so deep and so wide
like a rolling river. . .
And my radio says tonight it's gonna freeze
people driving home from the factories
there's six lanes of traffic
three lanes moving slow. . .

I used to like to go to work but they shut it down
I got a right to go to work but there's no work here to be found
yes and they say we're gonna have to pay what's owed
we're gonna have to reap from some seed that's been sowed
and the birds up on the wires and the telegraph poles
they can always fly away from this rain and this cold
you can hear them singing out their telegraph code
all the way down the telegraph road
You know I'd sooner forget but I remember those nights
when life was just a bet on a race between the lights
you had your head on my shoulder you had your hand in my hair
now you act a little colder like you don't seem to care
but believe in me baby and I'll take you away
from out of this darkness and into the day
from these rivers of headlights these rivers of rain
from the anger that lives on the streets with these names
'cos I've run every red light on memory lane
I've seen desperation explode into flames
and I don't want to see it again. . .
From all of these signs saying sorry but we're closed
all the way down the telegraph road

Han skrev denne sangen etter å ha lest Markens grøde av Knut Hamsun.

**Vi ønsker
alle lesere
en riktig god jul**

Ønsker du å abonnere på Plannytt kan du tegne et eget abonnement. Abonnementet er gratis.

Send en epost til P-forkontor@md.dep.no med følgende informasjon:

Abonnement ønskes for Plannytt

Navn:

Etat/arbeidsplass:

Avdeling:

Postadresse:

